Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (šesti senat)

z dne 12. maja 2021 *

„Predhodno odločanje – Enako obravnavanje moških in žensk v zadevah socialne varnosti – Direktiva 79/7/EGS – Člen 4(1) – Diskriminacija na podlagi spola – Nacionalna ureditev, ki določa dodelitev pokojninskega dodatka za materinstvo ženskam, ki so imele določeno število otrok – Izključitev žensk, ki so zaprosile za predčasno upokojitev, iz upravičenja do tega pokojninskega dodatka – Področje uporabe Direktive 79/7/EGS“

V zadevi C-130/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (delovno in socialno sodišče št. 3 v Barceloni, Španija) z odločbo z dne 4. marca 2020, ki je na Sodišče prispela 9. marca 2020, v postopku

YJ

proti

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

SODIŠČE (šesti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, C. Toader, sodnica, in M. Safjan (poročevalec), sodnik,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za YJ L. Ripoll Sans, abogada,

– za Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) A. R. Trillo García in P. García Perea, agenta,

– za špansko vlado M. J. Ruiz Sánchez, agent,

– za Evropsko komisijo C. Valero in I. Galindo Martín, agentki,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

* Jezik postopka: španščina.

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(1) Direktive Sveta z dne 19. decembra 1978 o postopnem izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti (79/7/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 1, str. 215).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med YJ in Instituto Nacional de la Seguridad Social (nacionalni zavod za socialno varnost, Španija) (v nadaljevanju: INSS), ki se nanaša na to, da zadnjenavedeni ni odobril dodatka za materinstvo osebi YJ v okviru njene predčasne upokojitve.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V prvi in drugi uvodni izjavi Direktive 79/7 je navedeno:

„ker člen 1(2) Direktive Sveta 76/207/EGS z dne 9. februarja 1976 o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zvezi z dostopom do zaposlitve, poklicnega usposabljanja in napredovanja ter delovnih pogojev [UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 1, str. 187] določa, da bo Svet [Evropskih skupnosti] za zagotovitev postopnega izvrševanja načela enakega obravnavanja v zadevah socialne varnosti na podlagi predloga Komisije [Evropskih skupnosti] sprejel določbe, ki opredeljujejo njegovo vsebino, namen in ureditve za njegovo izvrševanje; ker Pogodba [EGS] ne opredeljuje posebnih pristojnosti, ki so potrebne v ta namen;

ker je treba načelo enakega obravnavanja v zadevah socialne varnosti izvrševati najprej v zakonsko določenih programih, ki zagotavljajo varstvo pred tveganjem zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, nesreč pri delu, poklicnih bolezni in brezposelnosti ter pri socialni pomoči, kolikor je ta mišljena kot dodatek zgoraj navedenim programom ali kot njihovo nadomestilo“.

4 Člen 1 te direktive določa:

„Namen te direktive je postopno izvrševanje načela enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti (v nadaljevanju: ‚načelo enakega obravnavanja‘) na področju socialne varnosti ter drugih elementov socialnega varstva, ki jih predvideva člen 3.“

5 Člen 4 navedene direktive določa:

„1. Načelo enakega obravnavanja pomeni, da ni nobene diskriminacije na podlagi spola, bodisi posredne ali neposredne, še posebno ne glede zakonskega ali družinskega statusa in zlasti glede:

– namena sistemov in pogojev za dostop do njih,

– obveznosti glede prispevkov in izračunavanja prispevkov,

– izračunavanja dajatev, vključno z zvišanjem zaradi zakonskega partnerja in vzdrževancev, in pogojev, ki urejajo trajanje in obdržanje upravičenosti do dajatev.

2. Načelo enakega obravnavanja ne vpliva na določbe, ki se nanašajo na varstvo žensk na podlagi materinstva.“

6 Člen 7(1) iste direktive določa:

„Ta direktiva ne vpliva na pravice držav članic, da s področja njene uporabe izvzamejo:

(a) določanje upokojitvene starosti v namene dodeljevanja starostne pokojnine in morebitne vplive le-tega na druge dajatve.

(b) ugodnosti v sistemih starostne upokojitve, ki so jih deležne osebe, vzgojiteljice otrok; pridobivanje upravičenosti do dajatev po obdobjih prekinitve zaposlitve zaradi vzgajanja otrok;

[…]“.

Špansko pravo

7 Člen 60 Ley General de la Seguridad Social (splošni zakon o socialni varnosti) v prečiščeni različici, potrjeni z Real Decreto Legislativo 8/2015 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (kraljeva zakonska uredba 8/2015 o potrditvi spremenjenega besedila splošnega zakona o socialni varnosti) z dne 30. oktobra 2015 (BOE št. 261 z dne 31. oktobra 2015, str. 103291) (v nadaljevanju: LGSS), naslovljen „Dodatek za materinstvo pri pokojninah iz sistema socialnega zavarovanja, ki temeljijo na prispevkih“, določa:

„1. Ženskam, ki so matere bioloških ali posvojenih otrok in so upravičene do prejemanja starostne pokojnine, ki temelji na prispevkih, vdovske ali invalidske pokojnine iz katerega koli sistema socialnega zavarovanja, se zaradi njihovega demografskega prispevka k socialni varnosti prizna pravica do dodatka k temu prejemku.

Znesek tega dodatka, ki je po svoji pravni naravi državna pokojnina, ki temelji na prispevkih, se dobi z obračunom določenega odstotka, ki je odvisen od števila otrok, na navedeno osnovno pokojnino, in sicer v skladu z naslednjo lestvico:

(a) v primeru dveh otrok: 5 %.

(b) v primeru treh otrok: 10 %.

(c) v primeru štirih ali več otrok: 15 %.

Pri določanju pravice do dodatka in njegovi višini se bodo upoštevali samo otroci, rojeni ali posvojeni pred nastopom dogodka, ki je podlaga za dodelitev pokojnine.

2. Če znesek prvotno priznane pokojnine brez dodatka preseže mejo, določeno v členu 57, vsota pokojnine in dodatka ne sme preseči navedene meje, povišane za 50 % dodeljenega dodatka.

Če znesek priznane pokojnine doseže mejo, določeno v členu 57, ob samo delni uporabi dodatka, ima zadevna ženska poleg tega pravico prejemati 50 % tistega dela dodatka, ki presega najvišjo mejo, ki velja takrat.

Če se lahko na podlagi zakona ali drugega predpisa zgornja meja prekorači iz drugih razlogov, se dodatek izračuna v skladu s tem odstavkom, tako da se za začetni znesek pokojnine vzame znesek zgornje meje, ki velja takrat.

Če je podlaga za pokojnino, ki ji je treba prišteti dodatek, vsota zavarovalnih obdobij, izračunana v skladu z mednarodnim pravom po načinu *pro rata temporis*, se dodatek izračuna glede na teoretično pridobljeno pokojnino, nato pa se dobljeni rezultat ponderira z ustreznim časovnim deležem.

[…]

4. Dodatek k pokojnini se ne uporablja v primeru prostovoljne predčasne upokojitve zadevne ženske ali v primeru delne upokojitve iz členov 208 oziroma 215.

Ne glede na zadnjenavedeno se ustrezni dodatek k pokojnini dodeli, ko se delno upokojeni osebi po dopolnitvi ustrezne starosti prizna pravica do polne upokojitve.

[…]“.

8 Člen 208 LGSS, naslovljen „Predčasna prostovoljna upokojitev“ določa:

„1. Za dostop do predčasne prostovoljne upokojitve se zahteva izpolnitev naslednjih pogojev:

(a) dosežena starost, ki je za največ dve leti nižja od starosti, ki se zahteva v posameznem primeru v skladu z določbo člena 205(1)(a), ne da bi se za izračun uporabili korekcijski količniki, na katere se nanaša člen 206;

(b) dokaz o dejanskem minimalnem obdobju plačevanja prispevkov v obdobju 35 let, ne da bi se pri tem upošteval sorazmerni delež, ki se nanaša na premije. Izključno v ta namen se upošteva le trajanje obveznega služenja vojaškega roka ali nadomestne civilne službe z zgornjo mejo enega leta.

(c) po izpolnitvi splošnih in posebnih pogojev za ta način upokojitve mora biti znesek pokojnine, ki ga upravičenec prejme, višji od minimalnega zneska pokojnine, ki bi upravičencu glede na njegove družinske razmere pripadal ob dopolnitvi starosti 65 let. V nasprotnem primeru ni mogoče uporabiti te oblike predčasne upokojitve.

[…]“.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

9 YJ je bila na njeno prošnjo z odločbo INSS z dne 11. decembra 2017 odobrena predčasna upokojitev in prejemanje pokojnine z učinkom od 4. decembra 2017. YJ je zoper to odločbo vložila ugovor, v katerem je trdila, da bi ji INSS moral odobriti pokojninski dodatek za materinstvo, določen v členu 60 LGSS, ker je imela tri otroke.

10 Ker je INSS z odločbo z dne 9. maja 2018 ta ugovor zavrnil z obrazložitvijo, da se pokojninski dodatek za materinstvo ne dodeli, če se je zadevna oseba odločila za predčasno upokojitev, je YJ vložila tožbo pri Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (delovno in socialno sodišče št. 3 v Barceloni, Španija). Pred predložitvenim sodiščem v bistvu trdi, da člen 60 LGSS povzroča diskriminacijo žensk, ki niso upravičene do navedenega pokojninskega dodatka za materinstvo, ker so se odločile za predčasno upokojitev.

11 Predložitveno sodišče opozarja, da je Sodišče s sodbo z dne 12. decembra 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pokojninski dodatek za matere) (C-450/18, EU:C:2019:1075), ugotovilo, da člen 60 LGSS, ki ne spada niti na področje uporabe izjeme iz člena 4(2) Direktive 79/7 niti na področje uporabe odstopanja iz člena 7(1)(b) te direktive, pomeni neposredno diskriminacijo na podlagi spola, ki je z navedeno direktivo prepovedana.

12 Predložitveno sodišče dodaja, da ni nobenega razloga, da se razlogovanje Sodišča iz te sodbe ne bi smiselno uporabilo v zvezi z ženskami, ki so vse v enakem položaju, ne glede na obliko in datum dostopa do pokojninskega sistema, in ki so upravičene do enakega pokojninskega dodatka za materinstvo.

13 Predložitveno sodišče se tako sprašuje, ali je ureditev, določena v členu 60 LGSS, v skladu s katero ženske, ki se tako kot YJ odločijo za predčasno upokojitev, niso upravičene do pokojninskega dodatka za materinstvo, določenega v tem členu, v nasprotju s tistimi, ki se upokojijo pri zakonsko določeni upokojitveni starosti ali ki se upokojijo predčasno zaradi poklicne dejavnosti, ki so jo opravljale v svojem poklicnem življenju, zaradi invalidnosti ali ker jim je delovno razmerje pred upokojitvijo prenehalo iz nekrivdnih razlogov, v skladu z načelom prava Unije, ki zagotavlja enako obravnavanje v širšem smislu, to je ne le med moškimi in ženskami, temveč tudi med ženskami samimi, in ali ta ureditev ne pomeni neposredne diskriminacije v smislu Direktive 79/7.

14 V teh okoliščinah je Juzgado de lo Social no 3 de Barcelona (delovno in socialno sodišče št. 3 v Barceloni) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je mogoče določbo, kot je člen 60(4) [LGSS], ki iz dodatka za materinstvo izključuje ženske, ki se prostovoljno predčasno upokojijo, v nasprotju od žensk, ki se upokojijo pri zakonsko določeni upokojitveni starosti ali ki se upokojijo predčasno, vendar zaradi poklicne dejavnosti, ki so jo opravljale v svojem poklicnem življenju, zaradi invalidnosti ali ker jim je delovno razmerje pred upokojitvijo prenehalo iz nekrivdnih razlogov, šteti za neposredno diskriminacijo v smislu Direktive 79/7?“

Vprašanje za predhodno odločanje

15 Najprej je treba poudariti, da se predložitveno sodišče v predlogu za sprejetje predhodne odločbe na splošno sklicuje na Direktivo 79/7, ne da bi navedlo določbe te direktive, katerih razlago predlaga.

16 Vendar tako iz formulacije postavljenega vprašanja kot iz pojasnil, ki jih je predložitveno sodišče podalo v predlogu za sprejetje predhodne odločbe, izhaja, da se to vprašanje dejansko nanaša na ugotovitev obstoja neposredne diskriminacije na podlagi spola v smislu Direktive 79/7, ki je prepovedana s členom 4(1) te direktive, ki določa, da načelo enakega obravnavanja pomeni, da ni nobene diskriminacije na podlagi spola, bodisi posredne ali neposredne, še posebno ne glede zakonskega ali družinskega statusa.

17 V zvezi s tem je treba spomniti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso naloga Sodišča, da v okviru postopka sodelovanja z nacionalnimi sodišči, uvedenega s členom 267 PDEU, predložitvenemu sodišču da koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča, in da mora zato Sodišče po potrebi preoblikovati vprašanja, ki so mu predložena (sodba z dne 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, točka 27 in navedena sodna praksa).

18 Da bi se predložitvenemu sodišču dal koristen odgovor, je treba zato postavljeno vprašanje razumeti tako, da se z njim v bistvu želi ugotoviti, ali je treba člen 4(1) Direktive 79/7 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki za ženske, ki so imele vsaj dva biološka ali posvojena otroka, določa pokojninski dodatek za materinstvo v primeru upokojitve pri zakonsko določeni upokojitveni starosti ali v primeru predčasne upokojitve iz razlogov, določenih z zakonom, ne pa v primeru prostovoljne predčasne upokojitve.

19 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je treba pojem „neposredna diskriminacija na podlagi spola“ iz člena 4(1) Direktive 79/7 razumeti tako, da zajema vse položaje, v katerih se ena oseba zaradi spola obravnava manj ugodno, kakor se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala oseba drugega spola v primerljivem položaju (sodba z dne 26. junija 2018, MB (Sprememba spola in starostna pokojnina), C-451/16, EU:C:2018:492, točka 34). Iz tega sledi, da je za to, da lahko neposredna diskriminacija „temelji na spolu“, potrebno, da se oseba obravnava manj ugodno zato, ker je moškega ali ženskega spola.

20 Poleg tega je treba poudariti, da je namen Direktive 79/7 v skladu z njenim členom 1 v povezavi z njeno prvo in drugo uvodno izjavo postopno izvrševanje načela enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti. Poleg tega redakcijsko pojasnilo iz člena 1 te direktive potrjuje, da je treba izraz „načelo enakega obravnavanja“, uporabljen na drugih mestih navedene direktive, razumeti tako, da pomeni skrajšano obliko izraza „načelo enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti“.

21 Zato se lahko pojem „diskriminacija na podlagi spola“ iz člena 4(1) Direktive 79/7 nanaša le na primere diskriminacije med delavci moškega spola na eni strani in delavkami ženskega spola na drugi.

22 V teh okoliščinah člena 4(1) Direktive 79/7 ni mogoče razumeti tako, da pomeni določbo prava Unije, ki zagotavlja enako obravnavanje v širšem smislu, to je tudi med osebami istega spola. Nasprotno, pojem „neposredna diskriminacija na podlagi spola“ iz te določbe se nanaša na položaj, v katerem so delavci obravnavani manj ugodno zaradi svojega spola v primerjavi z drugimi delavci nasprotnega spola, ki so v primerljivem položaju.

23 V obravnavanem primeru se položaj iz postopka v glavni stvari nanaša na žensko, ki zato, ker se je odločila za predčasno upokojitev, ni upravičena do pokojninskega dodatka za materinstvo in ki meni, da je zaradi tega obravnavana manj ugodno kot ženske, ki so upravičene do tega pokojninskega dodatka, ker so se upokojile pri zakonsko določeni upokojitveni starosti ali so se predčasno upokojile iz razlogov, določenih z zakonom.

24 Direktive 79/7 pa ni mogoče uporabiti za tak položaj, ker se merilo, na podlagi katerega se zavrne dodelitev zadevnega pokojninskega dodatka za materinstvo ženskam, ki se prostovoljno predčasno upokojijo, ne nanaša na spol zadevne delavke, temveč na načine dostopa te delavke do upokojitve, tako da domnevno diskriminatorno obravnavanje ne „temelji na spolu“. Poleg tega se zadevni položaj ne nanaša na diskriminacijo med delavci moškega spola na eni strani in delavkami ženskega spola na drugi, temveč na domnevno neenako obravnavanje med delavkami ženskega spola.

25 Te ugotovitve ni mogoče ovreči s sodbo z dne 12. decembra 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pokojninski dodatek za matere) (C-450/18, EU:C:2019:1075), čeprav se je zadeva, v kateri je bila izdana ta sodba, nanašala na isto nacionalno ureditev, kot je ta v postopku v glavni stvari. V tej zadevi je bila namreč tožeča stranka v postopku v glavni stvari delavec moškega spola, ki je menil, da je obravnavan manj ugodno kot delavke ženskega spola, ker mu je bil zadevni pokojninski dodatek za materinstvo zavrnjen z razlogom, da je moškega spola. Sodišče je v navedeni sodbi svoje razlogovanje tako lahko oprlo na Direktivo 79/7, ker se je tako zatrjevana kršitev enakega obravnavanja nanašala na delavce moškega spola v primerjavi z delavkami ženskega spola in je zato temeljila na spolu zadevnega delavca, kar pa v obravnavanem primeru ni podano.

26 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da položaj iz postopka v glavni stvari ne spada na področje uporabe Direktive 79/7.

27 Glede na vse zgornje preudarke je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da se Direktiva 79/7 ne uporablja za nacionalno ureditev, ki za ženske, ki so imele vsaj dva biološka ali posvojena otroka, določa dodelitev pokojninskega dodatka za materinstvo v primeru upokojitve pri zakonsko določeni upokojitveni starosti ali v primeru predčasne upokojitve iz razlogov, določenih z zakonom, ne pa v primeru prostovoljne predčasne upokojitve.

Stroški

28 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (šesti senat) razsodilo:

Direktiva Sveta z dne 19. decembra 1978 o postopnem izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti (79/7/EGS) se ne uporablja za nacionalno ureditev, ki za ženske, ki so imele vsaj dva biološka ali posvojena otroka, določa dodelitev pokojninskega dodatka za materinstvo v primeru upokojitve pri zakonsko določeni upokojitveni starosti ali v primeru predčasne upokojitve iz razlogov, določenih z zakonom, ne pa v primeru prostovoljne predčasne upokojitve.

Podpisi